ИНФОРМАЦИЯ
за по-важните промени съгласно Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г.

В ДВ, бр. 28/24.03.2020 г. беше обнародван Закона за мерките по време на извънредното положение, обявено с Решение от 13 март 2020 г. на Народното събрание.
Законът влиза в сила от 13 март 2020 г., **с изключение на** чл. 5, § 3, § 12, § 25 - 31, § 41, § 49 и § 51, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в „Държавен вестник“ - 24.03.2020 г.**, и се прилага до отмяна на извънредното положение.**

Съгласно Решение за обявяване на извънредно положение от 13 март 2020 г. на Народното събрание, извънредното положение е **със срок на действие от 13 март 2020 г. до 13 април 2020 г.**

1. За срока от 13 март 2020 г. до отмяната на извънредното положение спират да текат:

- Сроковете по съдебни, арбитражни и изпълнителни производства с изключение на сроковете по наказателни производства;
- Давностните и други срокове, предвидени в нормативни актове, с изтичането на които се погасяват или прекратяват права или се пораждат задължения за частноправните субекти - граждани и юридически лица, с изключение на сроковете по Наказателния кодекс и Закона за административните нарушения и наказания;
- Сроковете за изпълнение на указания, дадени от административен орган на страни или участници в производства, с изключение на производствата по Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове;
- Сроковете по глава пета, раздел I и III, глава осма, раздел V, глава десета и глава дванадесета, раздел I, II и IV от **Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество**, с изключение на срока по чл. 38, ал. 1, т. 2 от същия закон - т.е. спират да текат сроковете за декларациите, които се подават по закона, тяхната проверка и регистъра на декларациите; за установяването на незаконно придобито имущество; обезпечителните мерки и отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество.

2. Удължаване с един месец от отмяната на извънредното положение на:

- Срокове, определени в закон, извън сроковете по т. 1, които **изтичат** по време на извънредното положение и **са свързани с упражняване на права или изпълнение на задължения на частноправни субекти - граждани и юридически лица**;
- Действието на административните актове, което е ограничено със срок, който изтича по време на извънредното положение.

3. Чрез промени в Закона за здравето се въвежда се административно- наказателна отговорност за лице, което наруши или не изпълни въведени с акт на министъра на здравеопазването или директор на регионална здравна инспекция противоепидемични мерки по чл. 63, ал. 1 или 2 от Закона за здравето. **Нарушенията могат да се установяват с актове, съставени от длъжностни лица, определени от кметовете на общини, а наказателните постановления могат да се издават от кмета на общината.**

4. Спиране на всички обявени публични продани и въводи във владение, обявени от държавните и частните съдебни изпълнители. След отмяна на извънредното положение публичните продани и въводите във владение **се насрочват наново, като не се дължат нови такси и разноски**.

5. Спиране налагането на **запори на банкови сметки** на физически лица **и на** лечебни заведения за болнична помощ, запори върху трудови възнаграждения и пенсии, обезпечителни мерки върху медицинска апаратура и оборудване, както и извършването на описи на движими вещи и недвижими имоти, собственост на физически лица, освен за задължения за издръжка, за вреди от непозволено увреждане и за вземания за трудови възнаграждения.

6. Ограничаване на нотариалните производства до неотложни такива при спазване на санитарно-хигиенните изисквания. Нотариалната камара осигурява дежурни нотариуси при съотношение най-малко един нотариус на 50 000 жители за съответния район.

7. Работодателите и органите по назначаване:

• В зависимост от специфичния характер на работа и възможността за нейното обезпечаване може да възлагат надомна работа или работа от разстояние на работниците и служителите си без тяхно съгласие, освен когато това е невъзможно. Условията и редът за възлагане, изпълнение и контрол се определят със заповед на работодателя или органа по назначаване;

• Може да предоставят до една втора от платения годишен отпуск на работника или служителя и без негово съгласие.

Въведените ограничения за полагане на извънреден труд и за неговата продължителност не се прилагат за работниците и служителите на намалено работно време, които оказват или подпомагат оказването на медицинска помощ, съответно за държавните служители, които по длъжностна характеристика или разпореждане на ръководител подпомагат оказването на медицинска помощ.

8. До отмяната на извънредното положение не се прилагат последиците от забава за плащане на задължения на частноправни субекти, включително лихви и неустойки за забава, както и непаричните последици, като предсрочна изискуемост, разваляне на договор и изземване на вещи.

9. Изискванията за получаване на месечни социални помощи по чл. 2, ал. 4 от Закона за социално подпомагане не се прилагат. По преценка на кметовете на общини, при доказана необходимост, се прилага разпоредбата на чл. 2, ал. 4, т. 1 от Закона за социално подпомагане в частта **относно полагане на общественополезен труд, само за осъществяване на дезинфекция** при спазване на съответните санитарно - хигиенни изисквания.

Сроковете на валидност на издадените заповеди за настаняване в специализирани институции и социални услуги в общността от резидентен тип, делегирани от държавата дейности и местни дейности, които изтичат в периода от 1 март 2020 г. до отмяната на извънредното положение, **се удължават служебно с един месец от отмяната на извънредното положение.**

По време на извънредното положение, както и до три месеца след неговата отмяна,

изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане и кметовете на общини нямат право поради липса на потребители да закриват или да намаляват капацитета на социални услуги, делегирани от държавата дейности и местни дейности, с изключение на специализираните институции за деца.

10. Изключения от приложното поле на Закона за обществените поръчки (ЗОП):

Не се прилагат разпоредбите на Закона за обществените поръчки и **възложителите** се освобождават **от задължението да провеждат обществени поръчки при:**

- Закупуване от възложителите на хигиенни материали, медицински изделия и лични предпазни средства, необходими за обезпечаване на противоепидемичните мерки.
- Закупуване на медицински изделия, медицинска и лабораторна апаратура, необходими за диагностика и лечение на заразените пациенти, консумативите за тях, както и дейности, свързани с внедряването им.
- Възлагане на дейности по обезвреждане на пестициди и болнични отпадъци съгласно Наредба №1 за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения.

По искане на изпълнител на обществена поръчка **може да бъде предоговорен срокът за изпълнение на договора**, но не повече от срока на действие на извънредното положение.

Агенцията по обществени поръчки все още разглежда разпоредбите на чл. 3 и чл. 4 от Закона с оглед отражението им върху всички срокове за провеждане и приключване на обществените поръчки.

11. При закупуване със средства на лечебните заведения с държавно и/или **общинско участие** по чл. 9 и чл. 10 от Закона за лечебните заведения на медицински изделия, необходими за обезпечаване на противоепидемичните мерки, както и за лечението и диагностиката на заразените пациенти, **не се прилага Закона за обществените поръчки.**

12. Министърът на здравеопазването може със заповед да разпореди извършването на проверки на територията на една област от държавни здравни инспектори от друга област и/или от държавни здравни инспектори от Националния център по радиобиология и радиационна защита **за спазване на противоепидемичните мерки и ограничения**. При установени нарушения актовете за установяване се съставят от държавните здравни инспектори, участвали в проверката, а наказателните постановления се издават от директора на регионалната здравна инспекция, на чиято територия се извършва проверката.

13. До отмяна на извънредното положение Управляващите органи (УО) на програмите съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) имат право да:

1. Изменят едностранно договори за безвъзмездна финансова помощ, включително да увеличават размера на договорената безвъзмездна финансова помощ.
2. Отпускат безвъзмездна финансова помощ при опростени правила, включително без публикуване на покана за набиране на проектни предложения.
3. Увеличат общия ресурс по операции над одобрения от Комитетите за наблюдение по схемите (КН), по които са допустими мерки, в условията на извънредни

ситуации по т. 1.

- При обявяване на процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, срокът за отстраняване на нередовности по депозирано проектно предложение, който не може да бъде по-кратък от една седмица, се намалява по преценка на ръководителя на съответния УО. В условията за кандидатстване по съответната схема се определя новия срок.
- Сроковете при процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (оценка до три месеца и отстраняване на нередовности в срок не по-кратък от една седмица), може да се намалят по преценка на ръководителя на съответния УО. Новият срок се определя в условията за кандидатстване по съответната схема.
- По всички въпроси от компетентността на КН по съответната програма може да се вземе неприсъствено решение. Ръководителят на съответния УО може да намали сроковете, приложими при процедура за неприсъствено вземане на решение, които са не по-малки от 10 работни дни. Членовете на КН се уведомяват за намаляване на съответния срок с изпращане на проекта на решение и документите към него.
- Безвъзмездна финансова помощ се предоставя директно на кандидат, одобрен от КН на съответната програма, чрез приемане на неприсъствено решение по мотивирано предложение на ръководителя на УО на програмата. КН на съответната програма взема неприсъствено решение, с което включва в Индикативната годишна работна програма процедури, свързани с извънредното положение, и одобрява критериите, използвани за подбор на операции, необходими, за да се осигури животът или здравето на гражданите, да се защитят особено важни държавни или обществени интереси, включително такива, свързани с отбраната и сигурността. Безвъзмездната финансова помощ се предоставя директно на кандидат, който в определен от ръководителя на УО срок отговори на одобрените критерии.
- **Не се прилагат разпоредбите на ЗУСЕСИФ за съгласуване на**: пакети документи за кандидатстване за приложимост с държавните помощи; не по-малко от седмица срок за коментари и бележки от директни бенефициенти по проекти на документи за кандидатстване и триседмични срокове преди крайния за кандидатстване, за разяснения по условия за депозиране на проекти.

14. За гарантиране непрекъснатост на снабдяването с електрическа енергия в условията на извънредно положение на територията на страната, операторът на електропреносната мрежа и операторите на електроразпределителни мрежи **преустановяват** всички планови ремонти, свързани с временно преустановяване на преноса на електрическа енергия, с изключение на ремонтни дейности за отстраняване на възникнали аварии, с цел възстановяване на снабдяването с електрическа енергия на потребителите.

Сроковете за заплащане, определени в общите условия по чл. 98а, ал. 2 от Закона за енергетиката на дължими суми във връзка със снабдяването с електрическа енергия на битови клиенти, се удължават **от 10 на 20 дни**. Сроковете може да бъдат променяни с мотивирана заповед на министъра на енергетиката по предложение на Националния оперативен щаб, при отчитане на финансовата стабилност на сектор „Енергетика", с цел гарантиране на енергийната сигурност.

За гарантиране на живота и здравето на хората, центровете за предоставяне на информация и обслужване **на клиентите на енергийните предприятия**, извършващи снабдяване с електрическа и топлинна енергия и природен газ, въвеждат организация на работа, при стриктно спазване на изискванията на Националния оперативен щаб.

15. Срокът на валидност на личните карти, който изтича в периода от 13 март 2020 г. до 31 октомври 2020 г., се удължава с 6 месеца. За срока на удължаването личната карта е валиден идентификационен документ за самоличност само на територията на Република България. По искане на лицето нова лична карта може да се издаде и преди изтичането на удължения 6-месечен срок.

Срокът на валидност на свидетелствата за управление на моторно превозно средство, който изтича в периода от 13 март 2020 г. до 31 октомври 2020 г., се удължава с 6 месеца. За срока на удължаването свидетелството за управление на моторно превозно средство е валиден индивидуален удостоверителен документ за правоспособност за управление на моторно превозно средство само на територията на Република България. По искане на лицето ново свидетелство за управление на моторно превозно средство може да се издаде и преди изтичането на удължения 6-месечен срок.

16. Промени в Кодекса на труда:

• работодателят може при обявено извънредно положение да възлага на работника или служителя без негово съгласие да извършва временно надомна работа и/или работа от разстояние. В този случай се изменя само мястото на работа без да се променят другите условия по трудовия договор. Промяната се извършва със заповед на работодателя, в която се определят условията по чл. 107в, ал. 2 и/или чл. 107и, ал. 2 от КТ.

• при обявено извънредно положение работодателят може със заповед да преустанови работата на предприятието, на част от предприятието или на отделни работници и служители за целия период или за част от него до отмяната на извънредното положение. Когато при обявено извънредно положение работата на предприятието или на част от него е преустановена със заповед на държавен орган, работодателят е длъжен да не допуска работниците или служителите до работните им места за периода, определен в заповедта. За времето на преустановяване на работата работникът или служителят има право на брутното си трудово възнаграждение.

• в предприятието или в негово звено работодателят може да установи за целия период на обявено извънредно положение или за част от този период непълно работно време за работниците и служителите, които работят на пълно работно време.

• когато поради обявено извънредно положение със заповед на работодателя или със заповед на държавен орган е преустановена работата на предприятието, на част от предприятието или на отделни работници и служители, работодателят има право да предостави платения годишен отпуск на работника или служителя и без негово съгласие, включително на работник или служител, който не е придобил 8 месеца трудов стаж.

• работодателят е длъжен да разрешава ползването на платен годишен отпуск или на неплатен отпуск при обявено извънредно положение по искане на:

1. Бременна работничка или служителка както и на работничка или служителка в напреднал етап на лечение ин-витро;
2. Майка или осиновителка на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му;
3. Работник или служител, който е самотен баща или осиновител на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му;
4. Работник или служител, който не е навършил 18-годишна, възраст;
5. Работник или служител с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто;

6. Работник или служител с право на закрила при уволнение по чл. 333, ал. 1, т. 2 и 3 от КТ.

Времето, през което се ползва тези видове отпуск, **се признава за трудов стаж.**

17. Промени в Закона за държавния служител:

• при обявено извънредно положение органът по назначаването може да възлага на служителя без негово съгласие работа от разстояние в домашна среда, като се съобразят характера на работа и дейността на отделните звена и служители, съгласно функциите, определени в устройствените правилници и утвърдените длъжностни характеристики на служителите. Условията и редът за възлагане, изпълнение и контрол на работата от разстояние се определят със заповед на органа по назначаване.

• органът по назначаването е длъжен да разрешава ползването на платен годишен отпуск или на неплатен отпуск по искане на:

1. Бременна служителка или служителка в напреднал етап на лечение ин- витро;
2. Майка или осиновителка на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му;
3. Служител, който е самотен баща или осиновител на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му;
4. Служител с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто;
5. Трудоустроен служител или служител, боледуващ от болест, определена в наредбата на министъра на здравеопазването по чл. 333, ал. 1, т. 3 от кодекса на труда.

Времето, през което се ползва този вид отпуск , се **признава за служебен стаж**.

18. Промени в Закона за народните читалища:

• сроковете за представяне и обсъждане на докладите за осъществените читалищни дейности в изпълнение на годишните програми за развитие на читалищната дейност в общините и за изразходваните от бюджетите средства през предходната година, които не са изтекли към момента на обявяването на извънредното положение, се считат удължени с един месец от датата на прекратяването на обявеното извънредно положение.

• председателите на читалищата представят в срок до 30 юни 2020 г. пред кмета на общината и общинския съвет доклад за осъществените читалищни дейности в изпълнение на програмата по чл. 26а, ал. 2 от Закона за народните читалища и за изразходваните от бюджета средства през 2019 г. Докладите на читалищата на територията на една община се обсъждат от общинския съвет на първото открито заседание след 30 юни 2020 г.

19. Промени в режима на Експертните решения на ТЕЛК и НЕЛК:

Експертните решения на ТЕЛК и НЕЛК за определяне на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, съответно експертните решения на ЦВМК към Военномедицинската академия за годност за военна служба и служба в доброволния резерв, при които срокът на инвалидност, съответно срокът на годност изтича по време на действието на този закон, продължават действието си по време на извънредното положение и два месеца след неговата отмяна.

20. Промени относно данъчния режим:

• През 2020 г. отстъпка 5 на сто се прави на лицата, предплатили **до 30 юни** данъка

върху недвижимите имоти за цялата година или данъка върху превозните средства за цялата година.

ВАЖНО!

Предвижда се еднократно (само за 2020 г.) отлагане на законовия срок за ползване на отстъпката от 5 на сто на предплатилите за цялата година, **до 30 юни**. Остават непроменени сроковете за плащане на данъка на две равни вноски са: до 30 юни и до 31 октомври на годината, за която е дължим.

Законът не въвежда специални норми относно такса битови отпадъци. По отношение на задълженията за такса битови отпадъци се прилагат условията на чл. 69 от ЗМДТ.

• До отмяна на извънредното положение:

1. Срокът по чл. 171, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс не се прилага - 5-годишният давностен срок за погасяване на публично задължение.
2. Освен в случаите по чл. 172, ал. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс давността спира да тече и за времето на обявеното извънредно положение, т.е. давността по започнало производство по установяване на публичното вземане спира да тече за времето на обявеното извънредно положение;
3. Срокът по чл. 193, ал. 4 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс спира да тече - срокът касае принудително изпълнение, образувано от публичен изпълнител преди откриване на производство по несъстоятелност на длъжник.
4. Не се образува изпълнително производство по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, освен когато е необходимо да се защитят особено важни държавни или обществени интереси, или може да бъде осуетено или сериозно затруднено изпълнението на акта или ако от закъснението на изпълнението може да последва значителна или трудно поправима вреда;
5. Принудителното изпълнение по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс се спира; извършените до спирането действия запазват силата си; след спирането публичният изпълнител не може да извършва нови изпълнителни действия, но може да извършва действия по обезпечаване на вземането, както и разпределение на суми, постъпили по изпълнителното дело; изпълнително производство се възобновява след изтичане на срока, за който е обявено извънредното положение; преди изтичане на срока на извънредното положение изпълнителното производство се възобновява с разпореждане на публичния изпълнител по искане на длъжника, за изпълнение върху:
   а) вземания и парични средства от банки;
   б) вземания от трети лица;
   в) вложени ценности в трезори, включително и върху съдържанието в сейфове.

След реализиране на изпълнението по т. 5, букви „а“, „б“ и „в“ изпълнителното производство се спира.

6. Срокът по чл. 246, ал. 10 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс спира да тече - срокът за въвеждане във владение на купувач на имот придобит при публична продан.

ВАЖНО!

Сроковете и производствата по установяване, деклариране, внасяне, обезпечаване и

събиране на задължения за данъци, **задължителни осигурителни вноски за фондовете на държавното обществено осигуряване, здравното осигуряване,** общински такси**, регламентирани в** Данъчно- осигурителния процесуален кодекс**,** Закона за местните данъци и такси**, Кодекса за социално осигуряване, Закона за здравното осигуряване, не се променят,** освен в случаите по §25 - §31 от Закона за мерките по време на извънредното положение, обявено с решение от 13 март 2020 г. на Народното събрание

21. Промени в Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор:

През 2020 г. срока по чл. 8, ал. 1 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор се удължават с **един месец** - т.е. **до 30 април** кметовете на общини представят на министъра на финансите информация за функционирането, адекватността, ефикасността и ефективността на системите за финансово управление и контрол в организациите, включително за разпоредителите с бюджет от по-ниска степен, търговските дружества, включително лечебните заведения, с над 50 на сто държавно и/или общинско участие в капитала, търговските дружества, чийто капитал е изцяло собственост на тези дружества, държавните и общинските предприятия към тях, за предходната година.

22. Промени относно годишните финансови отчети за 2019 г.:

През 2020 г. при съставяне на годишните финансови отчети за 2019 г. подписа на кмета на общината или на физическото лице-съставител на финансовия отчет, може да бъдат електронни подписи по смисъла на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги.

23. Промени относно Закона за счетоводството - касаят общински търговски дружества:

През 2020 г. сроковете по чл. 38, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от Закона за счетоводството се удължават до 30 септември 2020 г.

24. Промени в Закона за предучилищното и училищното образование:

- Сроковете, установени в Закона за предучилищното и училищното образование, които са започнали да текат преди влизането в сила на Закона за мерките по време на извънредното положение, обявено с Решение от 13 март 2020 г. на Народното събрание., спират да текат до отмяната на извънредното положение.
- Сроковете, определени в Закона за предучилищното и училищното образование може да бъдат изменяни със заповед на министъра на образованието и науката, ако поради обявеното извънредно положение, не може да бъдат спазени. Заповедта се публикува на интернет страницата на Министерството на образованието и науката.

25. Промени относно макроикономическата прогноза, средносрочната бюджетна прогноза, Конвергентната програма и Националната програма за реформи:

През 2020 г. сроковете за разработване и одобряване от Министерския съвет на макроикономическата прогноза, средносрочната бюджетна прогноза, Конвергентната програма и Националната програма за реформи се удължават **до 31 октомври 2020 г.** освен ако друго не произтича от промяна на сроковете, свързани с ангажиментите на страната по чл. 121 и чл. 126 от Договора за функционирането на Европейския съюз, включително и от

вторичното законодателство, прието на тези правни основания.

Сроковете се отнасят само до актовете, разработвани и одобрявани от Министерския съвет. Съгласно чл. 67 от ЗПФ, в случай на промяна в сроковете по бюджетната процедура за 2020 г. е необходимо допълнително решение на Министерския съвет и изменение на указанията на министъра на финансите.

26. Предоставяне на стоки и етилов алкохол за дезинфекция от Агенция „Митници“:

По време на действието на Закона за мерките по време на извънредното положение, обявено с Решение от 13 март 2020 г. на Народното събрание, директорът на Агенция „Митници“ може със заповед да предоставя безвъзмездно на лечебни заведения, Българския червен кръст, детски градини, училища, социални заведения, държавни и общински учреждения:

- задържани, иззети, отнети и изоставени стоки, които могат да послужат за защита на живота или здравето на хората;
- задържан, иззет, отнет или изоставен етилов алкохол за дезинфекция.

27. Промени в Закона за държавната собственост:

В случаите на обявено извънредно положение лични предпазни средства, медицински изделия, медицинска и лабораторна апаратура, хигиенни материали и консумативи - частна държавна собственост, **може да се предоставят за временно безвъзмездно ползване на лечебни заведения по чл. 8 - 10 от глава втора от Закона за лечебните заведения** с акт на министъра на здравеопазването.